

Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025-2027/ Taloussuunnitelmakehys

Kunnanhallitus 26.08.2024 § 193

Hallintosäännön 60 §:n mukaan kunnanhallitus hyväksyy talousarviokehysten ja talousarvion laadintaohjeet. Toimielimet laativat talousarvioehdotuksensa.

Vuonna 2023 kunnan tilinpäätös oli noin 0,19 miljoonaa euroa ylijäämäinen ja vuoden 2024 ensimmäisen osavuositiedon mukaan talousarviomuutosten jälkeen kunnan tilikauden arvioidaan olevan 2,2 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Kontiolahden kunta on investoinut merkittävästi viime vuosina. Suuri investointitaso näkyy jo nyt kasvaneiden poistojen ja velanhoitokustannusten kautta käyttötaloutta heikentävänä tekijänä. Investointitaso tulee alentaa kestäväälle tasolle, velkaantumiseen liittyvien riskien kasvun, korkotason nousun ja korkean investointitason menoja lisäävien vaikutusten rajoittamiseksi. Poistojen "huippuvuosi" tulee olemaan voimassa olevalla investointisuunnitelmalla vuonna 2024. Vuosi 2025 on poistojen osalta noin 200.000 euroa pienempi ja vuosi 2026 noin 500.000 euroa pienempi vuoteen 2024 verrattuna.

Valtionosuuslaskelmaennusteet ovat muuttuneet vuoden 2024 aikana radikaalisti. Vuosille 2025 ja 2026 tehdyt ennusteet ovat tällä hetkellä noin 3,0 M€ pienemmät mitä taloussuunnitelmakaudelle 2024-2026 oltiin arvioitu. Muutos johtuu kuntien valtionosuuksiin kohdistetuista 415 miljoonan euron lisäleikkauksista 23.11.2023.

Verotulojen ennusteet ovat myös päivittyneet. Vuosille 2025 ja 2026 tehdyt uudet ennusteet näyttävät noin 1,2 M€ lisäystä verotulokertymään verrattuna taloussuunnitelmakaudelle 2024-2026 tehtyyn ennusteeseen.

Käyttötaloussuunnitelmassa "pakollisena" lisäyksenä tulee olemaan ainakin palkankorotukset. Miten yleinen kustannusten nousu näkyy tulevina vuosina ja miten se otetaan tulevan taloussuunnitelmakauden suunnittelussa huomioon? Tässä taloudellisessa tilanteessa lähtökohtana on, että käyttötalouden menot eivät edellä mainituista palkankorotuksista huolimatta kokonaisuudessaan kasva. Talousarviovalmistelun edetessä osastojen tulee valmiiksi miettiä mahdollisia talouden sopeuttamiskeinoja. Sopeutustarve tarkentuu kunnanhallituksen 23.9.2024 antaman talousarviokehysten yhteydessä.

Rahoituserissä korkokustannusten mahdolliset muutokset tämänhetkellä suurella lainamäärällä ovat merkittävät. Tällä hetkellä korkomarkkinoilla on rauhoittumisen merkkejä ilmassa, mutta maailman poliittiset tilanteet saattavat tehdä niihin nopeastikin muutoksia suuntaan tai toiseen. Talousarviota valmistellaan kunnissa muutosten ja epävarmuustekijöiden keskellä, minkä vuoksi tulevat vuodet tulevat olemaan taloussuunnittelun osalta haasteelliset.

Vuoden 2024 kunnallisveroprosentti on 8,4 %. Vuoden 2025 kunnallisveroprosentista tulee päätää 17. marraskuuta mennessä. Kunnallisveroprosentista päätetään prosenttiyksikön kymmenyksen tarkkuudella.

Talousarviota valmistellaan kunnissa edelleen muutosten ja epävarmuustekijöiden keskellä, minkä vuoksi tulevat vuodet tulevat olemaan taloussuunnittelun osalta haasteelliset.

Talousarvion laadintaohjeessa on huomioitu kuntastrategian sisällyttäminen taloussuunnitelmaan. Kuntastrategian toteuttamista tukevat toiminnalliset tavoitteet ja mittarit ovat osa taloussuunnitelmaa. Talousarvion toiminnalliset tavoitteet asetetaan kuntastrategian mukaisista näkökulmista

- Kestävä ja terve kuntatalous
- Loistavin asenne – Olemme haluttu työnantaja
- Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö
- Kehittyvien asumisen ja elämisen ympäristö
- Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö

Kahdelle ensimmäiselle näkökulmalle tulee asettaa 1–2 tavoitetta. Muiden näkökulmien osalta talousalueiden tulee asettaa omaan toimintaan liittyvien näkökulmien osalta 1–3 tavoitetta. Asetettavat tavoitteet kohdistuvat olennaisiin toimintoihin ja ohjaavat kehittämään toimintatapoja ja siten toiminnan tuloksellisuutta. Tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla sekä menetelmillä.

Liite:

- 1.) Kontiolahden kunnan talousarvion 2025 ja taloussuunnitelman 2025–2027 laadintaohjeet

Lisätietoja: hallintopäällikkö Pasi Ruohtula p. 050 439 8005

Kunnanjohtajan ehdotus:

Kunnanhallitus päättää

- 1.) hyväksyä talousarvion 2025 ja taloussuunnitelman 2025–2027 laadintaohjeet,

- 2.) käsitellä taloussuunnitelmakehyksen kunnanhallituksen kokouksessa 23.9.2024.

Päätös:

Kunnanhallitus päätti

- 1.) hyväksyä talousarvion 2025 ja taloussuunnitelman 2025–2027 laadintaohjeet,

- 2.) käsitellä taloussuunnitelmakehyksen kunnanhallituksen kokouksessa 23.9.2024.

Kunnanhallitus 23.09.2024 § 214

236/02.02.01/2024

Kunnanhallitus antoi talousarvion 2025 ja taloussuunnitelman 2025–2027 laadintaohjeet kokouksessaan 26.8.2024 ja päätti samalla käsitellä taloussuunnitelmakehyksen 23.9.2024 pidettävässä kokouksessaan.

Valtuuston hyväksymä talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024–2026 muodostui kokonaisuudessaan alijäämäiseksi. Talousarviota hyväksyttäessä kunnalla oli tiedossa, että kunnan valtionosuuksiin kohdistuu sote-uudistuksesta johtuen pysyvä vähennys. Vähennyksen suuruus ja jako eri vuosille tarkentui vuoden vaihteen aikana. Taloussuunnitelmaan 2025–2026 arvioitiin valtionosuudet vuositasolla

noin 1,4 miljoonaa euroa suuremmiksi mitä tämän hetken päivitetty arviot ennustavat vuosille 2025-2026. Lisäksi vuoden 2024 alussa kunnalle siirtyi yksityisen palveluntuottajan päiväkotihenkilöstöineen. Tästä aiheutuneita kustannuksia ei ole otettu huomioon taloussuunnitelmakauden 2024-2026 arvioissa.

Elokuussa 2023 uudelleen nimetty talous- ja strategiatyöryhmä on jatkanut toimintaansa vuoden 2024 aikana. Työryhmässä on seurattu talouden kehittymistä ja valmisteltu tulevien vuosien talouden linjauksia.

Vuoden 2025 taloussuunnitelmakehyksessä, joka on laadittu vuoden 2024 muuttetun talousarvion pohjalta on huomioitu pakolliset työ- ja virkaehtosopimusten mukaiset palkankorotukset, viimeisimmät valtionosuus ja verotuloennusteet sekä päivitetty poistolaskenta. Näin lasketun suunnitelmakehyksen mukainen ennuste vuoden 2025 tilikauden alijäämästä on noin 3,8 miljoonaa euroa. Edellä mainittu alijäämä on laskettu sillä oletuksella, että kunnan tuloveroprosentti säilyy nykyisellä tasolla. Palkankorotusprosentti 2,5 % on laskettu jokaiselle suunnitelmakauden vuodelle erikseen. Tarkkaa prosenttia kunnalla ei ole tiedossa, koska työmarkkinaneuvottelut alkavat vasta vuoden 2025 alkupuolella, jossa määritellään tulevien vuosien korotusprosentit. Samojen periaatteiden pohjalta laadittu vuoden 2026 ennuste näyttää myös lähes 2,7 miljoonan alijäämä.

Vuoden 2023 tilinpäätöksessä kunnalla oli kumulatiivista ylijäämää 17,3 miljoonaa euroa. Mikäli kunta ei jatka talouden sopeuttamista on kunnan kumulatiivinen ylijäämä syöty muutamien vuosien kuluessa. Kunnan taloudelliseen tilanteeseen heikkenemiseen on ajauduttu monen eri tekijän yhteisvaikutuksesta. Näitä tekijöitä ovat mm. sote-uudistuksen aiheuttama rahoituspohjan muutos, kunnan mittavat investoinnit pitäen sisällään poistojen ja velkamäärän kasvamisen, voimakas inflaatio ja kuntapuolen palkkaratkaisut.

Korjaavia toimenpiteitä tulee näin ollen jatkaa talouden tasapainottamiseksi. Toimintakatetta on pystyttävä pienentämään ja investointitaso tulee pitää kestävällä tasolla, myös verotulojen tarkastelu on aiheellista. Muutoin on olemassa todellinen riski sille, että kunta voi joutua kuntalain §:n 118 mukaiseen arviointimenettelyyn.

Kunnanhallitus kokouksessaan 9.9.2024 evästi osastopäälliköitä heitä kuultuaan, että kunnan ulkoista toimintakatetta on yhä edelleen pienennettävä. Talousarvion 2025 pohjana käytetään ennustetta, jossa on mm. otettu huomioon virka- ja työehtosopimusten mukaiset palkankorotusarviot, TE-uudistuksesta aiheutuvat kustannukset, organisaatiomuutoksesta aiheutuvat tulosalueiden keskinäiset muutokset ja kasvatus-koulutuslautakunnan ylitysarvio TA 24 muutettuun talousarvioon nähden, mutta ei muita menolisäyksiä. Säästötavoite ulkoisista käyttötaloustalouksista kaikilla toimialoilla yhteensä on 1,5 miljoonaa euroa.

Tämä edellyttää kaikkien osastojen nettomenojen pienentämistä vuoden 2024 muuttettuun talousarvioon verrattuna. Nettomenojen pienentäminen voi pitää sisällään tuloja lisääviä toimia tai menoja pienentäviä toimia. Kunnan lakisääteiset palvelut tulee turvata säästötoimista huolimatta.

Kunnanvaltuusto käsittelee kokouksessaan 11.11.2024 veroprosentit vuodelle 2025. Jos kunnanvaltuusto päättää nostaa kunnallisveroprosenttia nykyisestä 8,4 prosentista 8,6 prosenttiin, niin verotuloja kertyy noin 600 t€ enemmän vuonna 2025 nykyiseen tasoon

verrattuna. Jos kunnallisveroprosenttia nostettaisiin 8,8 prosenttiin, niin verotuloja kertyisi noin 1,2 miljoonaa euroa enemmän.

Talousarviota valmistellaan useiden muutosten ja epävarmuustekijöiden keskellä, minkä vuoksi tulevat vuodet ovat taloussuunnittelun osalta haasteellisia ja tämän hetken arviot pitävät sisällään riskejä. Tästä syystä toimialoille annettavasta raamista on mahdollista poiketa vain erittäin painavasta syystä. Lisäksi kunnanhallitus on päättänyt tänä vuonna antaa toimielimille vain ulkoisen toimintakateraanin.

Toimintakateraanit tuhansia euroina, (ulkoinen):

	TP 2023	TA 2024	TPE 24	Raami 2025 ilman osastojen säästötavoitteita	Raami 2025	Muutos €, vrt. muutettu TA 2024	Muutos %, vrt. muutettu TA 2024
Kunnanhallitus	-6 266	-6 390	-7 742	-11 082	-10 932	-3 190	41,2 %
Tarkastuslautakunta	-32	-34	-34	-34	-35	-1	2,9 %
Sivistyslautakunta	-28 552	-28 551					
Kasvatus- ja koulutuslautakunta			-27 798	-28 214	-27 864	-66	0,2 %
Tekninen lautakunta	-7 982	-8 126	-8 126	-8 242	-7 242	884	-10,9 %
Yhteensä	-42 832	-43 101	700	-47 573	-46 074	-2 374	5,4 %

Koko kunnan tasolla toimintakate kasvaa 5,4 % vuoden 2024 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Kasvun aiheuttavat TE-uudistuksesta aiheutuvat kustannukset ja palkkojen nousu. Tilinpäätösennusteessa (TPE 24) sarakkeessa on huomioitu mahdollinen kasvatus- ja koulutuslautakunnan määrärahaylitys vuodelle 2024. Määrärahaylitys käsitellään tarvittaessa osavuositiedotusraportti 3 yhteydessä. Mikäli määrärahaylitys näytetään toteutuvan arvoitua pienempänä, kasvatus- ja koulutuslautakunnan raami pienenee vastaavalla summalla.

Lisätietoja: hallintopäällikkö Pasi Ruohotila p. 050 439 8005

Kunnanjohtajan ehdotus:

Kunnanhallitus päättää antaa seuraavat ulkoiset toimintakateraanit toimielimille:

- Kunnanhallitus -10 932 t€
- Tarkastuslautakunta -35 t€
- Kasvatus- ja koulutuslautakunta -27 864 t€
- Tekninen lautakunta -7 242 t€

Lisäksi kunnanhallitus päättää, että mikäli kasvatus- ja koulutuslautakunnan määrärahaylitys näytetään toteutuvan arvoitua pienempänä, kasvatus- ja koulutuslautakunnan raami pienenee vastaavalla summalla.

Päätös:

Kunnanhallitus päätti antaa seuraavat ulkoiset toimintakateraanit toimielimille:

- Kunnanhallitus -10 932 t€
- Tarkastuslautakunta -35 t€
- Kasvatus- ja koulutuslautakunta -27 864 t€
- Tekninen lautakunta -7 242 t€

Lisäksi kunnanhallitus päätti, että mikäli kasvatus- ja koulutuslautakunnan määrärahaylitys näytetään toteutuvan arvoitua

pienempänä, kasvatus- ja koulutuslautakunnan raami pienenee vastaavalla summalla.